

Валентина Ковальчук

**Теорія і практика
ВИХОВАННЯ**

**Методичні рекомендації до
семінарських занять
/для студентів спеціальності
014.03 Середня освіта (Історія)**

Житомир - 2023

УДК 378.371

К56

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 2 від 27.01.2023 року).

Рецензенти:

Мороз Майя Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, декан гуманітарно-педагогічного факультету Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського

Мирончук Наталія Миколаївна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка

Сахневич Ірина Дем'янівна – кандидат педагогічних наук, доцент, методист навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти в Житомирській області

Ковальчук В. Теорія і практика виховання. Методичні рекомендації до семінарських занять /для студентів спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Житомир: Вид-во ЖДУ, 2023. 50 с.

Методичні рекомендації складено відповідно до навчальної програми нормативної дисципліни «Теорія і практика виховання», вивчення якої передбачене освітньою програмою підготовки здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія).

Представлено теми освітньої компоненти, відповідні завдання до кожної теми, основна та допоміжна література, індивідуальні та самостійні завдання та інструктивно-методичні рекомендації до їх виконання, питання контролю та самоконтролю різного ступеня складності.

Для викладачів та студентів – майбутніх педагогів.

© Ковальчук В.А, 2023

© ЖДУ ім. І. Франка, 2023

Зміст

Вступ.....	4
Інформаційний обсяг освітньої компоненти.....	5
Розподіл навчального часу за темами.....	7
Семінарське заняття №1.....	8
<i>Тема: Сутність та специфіка процесу виховання.....</i>	<i>8</i>
Семінарське заняття №2.....	11
<i>Тема: Загальні методи виховання та форми виховання. Сучасні виховні технології.....</i>	<i>11</i>
Семінарське заняття №3.....	14
<i>Тема: Основні конструкти виховного середовища закладу загальної середньої освіти та виховного простору сучасного учня.....</i>	<i>14</i>
Семінарське заняття №4.....	17
<i>Тема: Проблеми формування компетентної особистості.....</i>	<i>17</i>
Семінарське заняття №5.....	19
<i>Тема: Організаційно-педагогічна робота класного керівника. Планування роботи класного керівника.....</i>	<i>19</i>
Семінарське заняття №6.....	21
<i>Тема: Розумове виховання школярів. Робота класного керівника по розвитку пізнавальних інтересів та формування наукового світогляду.....</i>	<i>21</i>
Семінарське заняття №7.....	24
<i>Тема: Моральне та естетичне виховання. Формування морально-духовних цінностей сучасних школярів.....</i>	<i>24</i>
Семінарське заняття №8.....	28
<i>Тема: Трудове виховання та профорієнтаційна робота.....</i>	<i>28</i>
Семінарське заняття №9.....	31
<i>Тема: Фізичне виховання. Формування здоров'язберезувальної компетентності сучасних школярів.....</i>	<i>31</i>
Семінарське заняття №10.....	33
<i>Тема: Основи виховання особистості у сучасній сім'ї. Педагогіка партнерства у роботі класного керівника.....</i>	<i>33</i>
Рекомендації до організації самостійної роботи.....	36
Критерії оцінювання знань здобувачів освіти.....	41
Питання до екзамену.....	47
Рекомендована література.....	48

Вступ

Метою вивчення освітньої компоненти «Теорія і практика виховання» є набуття здобувачами освіти системи знань з теоретичних основ виховання, з методики виховної роботи; ознайомлення з діяльністю класного керівника; розвиток професійних якостей в майбутніх вчителів-вихователів, набуття готовності до виконання виховної функції вчителя, вихователя, класовода, класного керівника, куратора; розвиток його професійної компетентності та творчої спрямованості.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

- засвоєння здобувачами освіти загальних положень теорії та методики виховання, усвідомлення зв'язку між теорією та практикою виховання;
- формування критичного осмислення теоретичної спадщини з проблем виховання вітчизняних і зарубіжних педагогів;
- засвоєння здобувачами освіти змісту, організаційних форм, методів і технологій виховання учнів основної школи; особливостей виховання в позашкільних закладах освіти;
- формування педагогічного мислення студентів;
- формування у здобувачів освіти компетентності планувати та реалізовувати виховну роботу зі школярами для реалізації пізнавальних, розвивальних і виховних аспектів педагогічного процесу, забезпечення особистісно зорієнтованого і диференційованого підходів до вихованців.

У зв'язку із збільшенням частки самостійної роботи студента з навчальної дисципліни підібрані завдання допоможуть ефективно і якісно засвоїти теоретичні положення педагогічної науки та сприятимуть продуктивному формуванню професійно-педагогічної компетентності майбутнього учителя.

Інформаційний обсяг освітньої компоненти

Модуль І. Організація виховної роботи у закладах середньої освіти

Тема 1. Сутність та специфіка процесу виховання. Поняття про виховання як процес формування особистості. Основні риси процесу виховання, його специфіка. Структура та зміст процесу виховання. Етапи процесу виховання. Учень як об'єкт і суб'єкт виховного процесу. Сутність і особливості національного виховання. Завдання та основні напрями національного виховання. Закономірності процесу виховання, їх характеристика. Принципи виховання як категорія педагогіки. Характеристика системи принципів виховання. Принципи національного виховання. Шляхи підвищення ефективності виховного процесу.

Тема 2. Загальні методи, форми і засоби виховання. Сучасні виховні технології. Поняття методу, прийому і засобу виховання. Різноманітні підходи до класифікації методів виховання. Характеристика методів виховання: методи формування свідомості особистості; методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки. Методи стимулювання різнопланової діяльності й позитивної поведінки; методи самопізнання, самовиховання й самовдосконалення особистості. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання. Сучасні виховні технології: технологія опрацювання дискусійних питань, технологія педагогічної підтримки, технологія «створення ситуації успіху», методика колективних творчих вправ.

Тема 3. Основні конструкти виховного середовища закладу загальної середньої освіти та виховного простору сучасного учня. Поняття освітньо-виховної системи закладу середньої освіти, виховного середовища, виховного простору. Суб'єкти виховного середовища закладу загальної середньої освіти, їх характеристика. Модель виховної системи, характеристика її елементів. Послідовність і логіка сучасних підходів до організації виховного процесу в класі (школі).

Тема 4. Проблеми формування компетентної особистості. Сучасні виклики формування підростаючої компетентної особистості: зовнішні і внутрішні. Духовна і фізична безпека особистості. Булінг в учнівському та педагогічному середовищі.

Тема 5. Організаційно-педагогічна робота класного керівника. Планування роботи класного керівника. З історії питання про виникнення та розвиток інституту класного керівництва. Класний керівник (класовод, куратор) в школі. Права та обов'язки класного керівника. Завдання, функції, форми роботи класного керівника. Професіограма особистості та основні напрями діяльності класного керівника. Зміст та форми роботи класного керівника. Педагогічна діагностика в роботі класного керівника. Завдання та зміст роботи методичних об'єднань класних керівників. Сутність планування роботи класного керівника. План виховної роботи класного керівника – документ, де визначені цілі завдання, методи і форми виховної роботи з учнівським колективом, їх батьками, громадськістю. Основні принципи планування виховної роботи. Джерела плану. Види та структура планів виховної роботи класного керівника. Алгоритм планування виховної діяльності. Вимоги до планування виховної роботи класного керівника.

Тема 6. Основні напрями виховання школярів у діяльності класного керівника. Розумове виховання. Розумове виховання та інтелектуальний розвиток. Завдання та зміст розумового виховання, шляхи їх реалізації. Шляхи, засоби і форми

розумового виховання. Позаурочні форми розумового виховання. Формування культури мислення та культури розумової праці. Сприяння творчому розвитку особистості як актуальний напрям розумового виховання. Поняття про світогляд. Види світогляду. Народний світогляд як основа наукового та національного. Сутність наукового світогляду, його основні риси. Формування основ наукового світогляду.

Тема 7. Моральне та естетичне виховання. Поняття про мораль та моральне виховання. Основні орієнтири ціннісного виховання особистості. Завдання і зміст морального виховання. Шляхи, засоби і методи морального виховання. Форми й методи формування моральної свідомості, моральних почуттів та досвіду моральної поведінки. Сутність і завдання громадянсько-патріотичного, статевого, екологічного, правового виховання як актуальних напрямів морального виховання. Мета і завдання естетичного виховання. Джерела естетичного виховання. Основні поняття і зміст естетичного виховання. Шляхи, засоби та форми естетичного виховання в школі. Художнє виховання школярів як актуальний напрям естетичного виховання.

Тема 8. Трудове виховання та профорієнтаційна робота. Завдання та зміст трудового виховання школярів. Види праці школярів. Педагогічні умови ефективної організації дитячої праці. Система трудового виховання в школі. Трудове виховання в навчальній та позакласній роботі. Професійна орієнтація в школі. Економічне виховання та природоохоронна діяльність в школі.

Тема 9. Формування здорового способу життя особистості. Поняття здорового способу життя, стилю життя. Здоров'язбереження – основний орієнтир виховання особистості. Завдання і зміст фізичного виховання. Засоби і методи фізичного виховання. Організаційні форми фізичного виховання та фізкультурно-оздоровчої роботи. Фізичне виховання дітей в сім'ї.

Тема 10. Основи виховання особистості у сучасній сім'ї. Сім'я як головний соціальний інститут виховання особистості. Види сім'ї щодо рівня педагогічної культури і виховання. Стилі сімейного виховання. Основні чинники впливу на рівень педагогічної культури батьків. Проблеми і недоліки виховання дітей у сім'ї.

Тема 11. Партнерська взаємодія школи, сім'ї та громадськості. Взаємозв'язок школи, сім'ї та громадськості у вихованні дітей. Завдання та умови успішного сімейного виховання. Основні форми партнерської взаємодії вчителя з батьками учнів. Методика підготовки і проведення батьківських зборів. Шляхи поширення педагогічної культури та пропаганда педагогічних знань серед батьків і населення. Позакласна й позашкільна виховна робота.

Розподіл навчального часу за темами

№ п/п	Теми	Кількість годин для денної форми навчання:			
		Всього	Лекції	Семінари	Самостійна та індивідуальна робота
Модуль I. Організація виховної роботи у закладах середньої освіти					
1.	Сутність та специфіка процесу виховання.	10	2	2	6
2.	Загальні методи, форми і засоби виховання. Сучасні виховні технології.	12	2	2	8
3.	Основні конструкти виховного середовища закладу загальної середньої освіти та виховного простору сучасного учня.	10	2	2	6
4.	Організаційно-педагогічна робота класного керівника.	10	2	2	6
5.	Проблеми формування компетентної особистості.	12	2	2	8
6.	Основні напрями виховання школярів у діяльності класного керівника. Розумове виховання.	12	2	2	8
7.	Моральне та естетичне виховання.	10	2	2	6
8.	Трудове виховання та профорієнтаційна робота.	10	2	2	6
9.	Формування здорового способу життя особистості.	12	2	2	8
10.	Основи виховання особистості у сучасній сім'ї.	11	2	1	8
11.	Партнерська взаємодія школи, сім'ї та громадськості	11	2	1	8
	<i>Підсумковий контроль</i>	<i>Підсумкова модульна контрольна робота</i>			
<i>Всього</i>		<i>120</i>	<i>22</i>	<i>20</i>	<i>78</i>
<i>Підсумковий контроль</i>		<i>Екзамен</i>			
<i>Всього</i>		<i>120</i>	<i>22</i>	<i>20</i>	<i>78</i>

Семінарське заняття №1

Тема: Сутність та специфіка процесу виховання

Мета: з'ясувати сутність та особливості виховання як педагогічного явища, розкрити його структурні компоненти, розкрити і охарактеризувати основні закономірності та принципи виховання.

Основні поняття: виховання, самовиховання, перевиховання, мета виховання, принципи та закономірності виховання.

План

I. Проведення тестового контролю.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття:

1. Процес виховання, його специфіка, структурні елементи, рушійні сили.
2. Основні закономірності процесу виховання.
3. Характеристика принципів виховання.

III. Практична частина.

1. Обговорення у мікрогрупах (3-4 студента) по питаннях.

I група. Чому виховання визначається як соціально-історичне явище. Обґрунтувати висновки.

II група. За якими показниками можливо вказати рівень сформованості тієї чи іншої якості особистості? Навести конкретні приклади.

III група. Обґрунтувати сутність принципу виховання «опора на позитивне» і навести конкретні приклади.

IV група. Як вікові особливості школярів співвідносяться із процесом виховання? Обґрунтувати висновки.

V група. Чи можна відносити народні поради щодо виховання до закономірностей виховного процесу? Обґрунтувати висновки.

IV. Підведення підсумків заняття.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, презентація.

Рекомендована література

➤ Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. *Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібн.* К.: Знання, 2012. 262 с.

➤ Мойсеюк Н.Є. *Педагогіка : навч. посіб. 5-є видання, доповнене та переробл.* К.: Знання, 2007. 656 с.

➤ Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. *Теорія і методика виховання: навч. посіб.* К.: Знання, 2008. 415 с.

➤ Пащенко М.І, Красноштан І.В. *Педагогіка.* К.:ЦУЛ, 2019. 228 с.

➤ *Практикум з педагогіки / за заг. ред.проф. О.А. Дубасенюк . 3-тє вид., доп. і перероб.* Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка,2017. 546 с.

Індивідуальні завдання

Підготувати повідомлення на тему:

- Роль виховання у житті особистості.
- Важливість виховної роботи у професійній діяльності вчителя.

Питання по темі для самостійного вивчення:

- Народна педагогіка – основа сучасної педагогічної науки.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Сутність виховання у різних значеннях (широкому соціальному, широкому педагогічному і вузькому педагогічному).
2. У чому специфіка виховного процесу?
3. Назвіть закономірності виховання.
4. За якими показниками можливо вказати рівень сформованості тієї чи іншої якості особистості?
5. Виділіть і дайте характеристику основним принципам виховання.

Виконати наступні завдання.

Аналітичний рівень

1. Дати визначення. Педагогічний процес – це ...

2. Вставити пропущені слова.

Виховання – це педагогічно організований _____ вплив вихователя на _____, створення умов для формування у нього _____

Конструктивний рівень

1. Пояснити вислів: «Мистецтво виховання має ту особливість, що майже всім воно здається справою легкою, - і тим зрозумілішим і легшим здається воно, чим менше людина з ним обізнана, теоретично чи практично. Майже всі визнають, що виховання вимагає терпіння; дехто вважає, що для цього потрібна природжена здібність і вміння, тобто навичка; але мало хто прийшов до переконання, що крім терпіння, вродженої здібності і навички, потрібні ще й спеціальні знання...» К.Д.Ушинський.

Творчий рівень

1. Розв'язати педагогічне завдання.

У Павлівській середній школі була така традиція: коли у школу приходив першокласник, він під керівництвом вчителя саджав яблуньку «за маму», потім – «за тата» і т.п. Дитина доглядала за деревами, а коли вони починали родити,

перше яблуко школяр ніс до мами і тата. *Проаналізувати виховний ефект такої роботи і навести власний приклад, який би відображав формування моральних якостей школярів.*

Тестові завдання

1. Оберіть правильну відповідь. Стійкі повторювальні об'єктивно існуючі зв'язки між елементами виховного процесу, це ...

- а) закономірності виховання;
- б) форми виховання;
- в) мета виховання;
- г) методи виховання.

2. Оберіть правильну відповідь. Виховний процес, коли здійснюється підпорядкування свідомості і поведінки дитини вимогам старших за допомогою методів карального спрямування – вказівки, зауваження, осуд, покарання – це:

- а) вільне виховання;
- б) гуманістичне виховання;
- в) змішане виховання;
- г) авторитарне виховання.

3. Виберіть основні види ідеалів:

- а) національний,
- б) виховуючий,
- в) особистий,
- г) загальнолюдський.

4. Оберіть правильну відповідь. Що є рушійною силою виховання особистості?:

а) Рушійною силою виховання є така сила, яка примушує рухатися вперед до досконалості.

б) Результат протиріччя між набутими знаннями і досвідом у поведінці і новими потребами.

в) Під рушійною силою процесу виховання варто розуміти не що інше, як протиріччя між рівнем конкретних знань, якими володіє людина, і методами впровадження їх в життя.

г) Рушійною силою виховання є результат протиріч між життєвими потребами у вихованні людини, з одного боку, і наявним рівнем сформованості в неї певних якостей – з другого боку.

5. Із наведених тверджень оберіть ті, які характеризують і визначають закономірності виховного процесу.

- а) врахування вікових та індивідуальних особливостей школярів;
- б) виховання у колективній діяльності;
- в) доступність виховних впливів;
- г) єдність і взаємообумовленість біологічних і соціальних чинників;
- д) формування переконань.

Семінарське заняття №2

Тема: Загальні методи виховання та форми виховання. Сучасні виховні технології

Мета: з'ясувати сутність понять методи, форми, засоби виховання; охарактеризувати основні виховні технології.

Професійна спрямованість: використання педагогічно доцільних методів, форм та технологій виховання в конкретних професійних та життєвих ситуаціях.

Основні поняття: методи виховання, класифікація методів виховання, форми, засоби виховання, виховні технології.

План

I. Проведення тестового контролю.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття:

1. Поняття про методи, прийоми, форми виховання. Характеристика методів виховання.

2. Засоби виховання, їх характеристика.

3. Сучасні виховні технології у роботі класного керівника.

III. Практична частина.

1. **Обговорення документу** «Основні орієнтири виховання школярів 1-11 класів» (2011 р.).

2. **Проведення презентації** підготовлених студентами методів виховання або виховних технологій.

3. **Проведення дискусії** на тему «Як вибрати і застосовувати класному керівнику різні виховні технології»

IV. Підведення підсумків заняття.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, презентація.

Рекомендована література

➤ Кузьмінський А. І., Омеляненко С. В. *Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібн.* К.: Знання, 2012. 262 с.

➤ Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. *Теорія і методика виховання: навч. посіб.* К.: Знання, 2008. 415 с.

➤ Пащенко М.І, Красноштан І.В. *Педагогіка.* К.:ЦУЛ, 2019. 228 с.

➤ *Практикум з педагогіки / за заг. ред.проф. О.А. Дубасенюк . 3-тє вид., доп. і перероб.* Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка,2017. 546 с.

Індивідуальні завдання

Підготувати повідомлення на тему:

- Роль виховання у житті особистості.
- Важливість виховної роботи у професійній діяльності вчителя.

☺ Питання по темі для самостійного вивчення

- Формування життєвих навичок у підлітків.
- Підготувати презентацію методу виховання і вміти показати його використання у діяльності педагога на семінарському занятті.

Питання для самоаналізу та самоперевірки

1. Сутність понять «методи виховання», «засоби виховання», «прийоми виховання», «виховні технології».
2. Як можна класифікувати методи виховання?
3. Що означає класифікація методів виховання за діяльнісним підходом?
4. Яка характеристика методів формування свідомості особистості?
5. У чому сутність методів формування досвіду суспільної поведінки особистості?
6. Які особливості застосування методів стимулювання діяльності та поведінки особистості?
7. Яка роль методів контролю і самоконтролю поведінки особистості?
8. Які педагогічні умови застосування педагогом різних виховних технологій

Виконати наступні завдання.

Аналітичний рівень

1. **Дати визначення.** Методи виховання – це ...
Виховні технології – це...

2. **Вставити пропущені слова.**

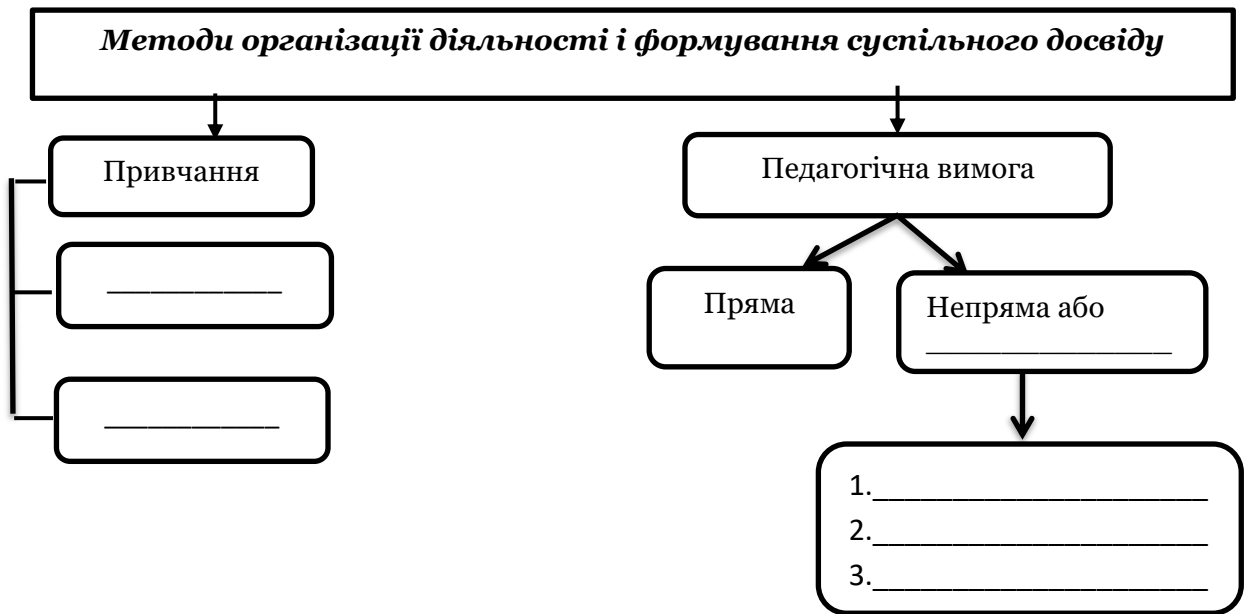
Засоби виховання – це предмети і явища _____ і _____
культури, які використовуються для

Конструктивний рівень

1. **Законспектувати документ** «Основні орієнтири виховання школярів 1-11 класів» (2011 р.).

2. **Навести приклад** застосування виховної технології в конкретній ситуації й обґрунтувати педагогічні умови її використання.

3. Заповнити схему.

Творчий рівень

1. **Скласти педагогічну задачу** на вибір, де б вчитель правильно або не правильно використовував методи виховного впливу на особистість учня.

Тестові завдання

1. Методи виховання це: а) шляхи досягнення поставленої мети; б) це сукупність прийомів та способів роботи вихователя, за допомогою яких він впливає на вихованців; в) методи вивчення структури і стилю взаємин у колективі ; г) це способи та прийоми спільної взаємозв'язаної діяльності вихователів і вихованців, яка спрямована на оволодіння духовними знаннями, навичками та вміннями, нормами та правилами позитивної поведінки, різнобічний і гармонійний розвиток особистості вихованця.

2. До групи методів формування свідомості особистості належать: а) позитивний приклад; б) доручення; в) покарання; г) самопізнання.

3. До групи методів організації діяльності й формування досвіду суспільної поведінки відносяться: а) педагогічна вимога, громадська думка, доручення, привчання; б) екскурсії, дискусії, приклад, пояснення, вправи; в) проблемні ситуації, заохочення, покарання, змагання; г) громадська думка, пояснення, тренування, заохочення.

4. Чітко обґрунтована система педагогічних засобів, форм, методів, їх етапність, націленість на вирішення конкретного виховного завдання – це: а) методи виховання; б) процес виховання; в) виховні технології; г) закономірності виховання.

5. Спільне визначення разом із дитиною її інтересів, цілей, можливостей і шляхів подолання перешкод (проблем), що заважають їй досягти позитивних

результатів у навчанні, самовихованні, спілкуванні, способі життя – це: а) технологія обговорення дискусійних питань; б) технологія педагогічної підтримки; в) технологія колективних творчих справ; г) технологія створення ситуації успіху.

6. Основними принципами виховання є:

А) принцип ефективності виховання;

Б) принцип врахування вікових та індивідуальних особливостей особистості;

В) принцип гуманізму;

Г) принцип природовідповідності.

7. Установіть відповідність методу виховання групі до якої він відноситься:

1. Методи формування свідомості особистості

2. Методи формування досвіду суспільної поведінки.

3. Методи стимулювання поведінки та діяльності особистості.

4. Методи контролю та самоконтролю поведінки та діяльності особистості.

А. Заохочення, покарання, змагання.

Б. Спостереження, самопізнання, самооцінка, самонавчання..

В. Педагогічна вимога, громадська думка, доручення, привчання.

Г. Пояснення, дискусії, приклад, бесіди, лекції.

1.	2.	3.	4.
----	----	----	----

Семінарське заняття №3.

Тема: Основні конструкти виховного середовища закладу загальної середньої освіти та виховного простору сучасного учня

Мета: сформувати у студентів розуміння поняття «освітньо-виховна система закладу освіти», «безпечне виховне середовище»; з'ясувати логіку сучасних підходів до організації виховного процесу в класі (школі).

Професійна спрямованість: використання майбутніми вчителями знань та умінь організовувати виховну роботу в умовах різних освітньо-виховних систем закладів освіти з школярами при виконанні професійних обов'язків.

Основні поняття: освітньо-виховна система закладу освіти, безпечне виховне середовище.

План

I. Проведення тестового контролю.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття:

1. Сутність понять «освітньо-виховна система закладу освіти», «безпечне виховне середовище». Їх характеристика та значення у виховній роботі класного керівника.

2. Характеристика освітньо-виховної системи різних закладів загальної середньої освіти. Основні фактори впливу на освітньо-виховну систему закладу освіти.

III. Практична частина.

1. **Обговорення документу** Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей: Київ, 2018. – 40 с.

2. **Презентація** освітньо-виховних систем закладів освіти, підготовлених студентами.

3. **Проведення дискусії** на тему «Чому виникають різні освітньо-виховні системи закладів освіти?»

IV. Підведення підсумків заняття.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, презентація, обговорення.

Рекомендована література

➤ Ковальчук В.А. *Освітньо-виховні системи загальноосвітніх закладів: навч.-метод. пос. Житомир, 2016. 120 с.*

➤ *Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи / Наказ МОН України від 23.03.2018 р. №283 : топ.gov.ua*

➤ Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. *Теорія і методика виховання: навч.посіб. К.: Знання, 2008. 415 с.*

➤ *Практикум з педагогіки / за заг. ред.проф. О.А. Дубасенюк – 3-тє вид., доп. і перероб.– Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка,2017. 546 с.*

➤ Цюман Т. П., Бойчук Н. І. *Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. К., 2018. 56 с.*

Індивідуальні завдання

Підготувати презентацію освітньо-виховної системи сучасного закладу освіти на вибір (в якому навчався або цікавий, або прогресивний тощо).

Питання по темі для самостійного вивчення

- Школа майбутнього. Яка вона?

Питання для самоаналізу та самоперевірки

1. Сутність понять «освітньо-виховна система закладу освіти», «безпечне виховне середовище».

2. Що впливає на безпеку виховного середовища навчального закладу?

3. Структура освітньо-виховної системи закладу освіти. Характеристика компонентів.

4. Особливості роботи педагога у різних освітньо-виховних системах закладів освіти.

Виконати наступні завдання.

Аналітичний рівень

1. Дати визначення. Освітньо-виховна система закладу освіти – це..
Виховний простір – це...

2. Вставити пропущені слова.

Виховний процес є невід’ємною складовою освітнього процесу у _____ і має ґрунтуватися на _____ цінностях, _____ цінностях Українського народу, цінностях _____ суспільства, принципах верховенства права, дотримання _____, визначених Законом України «Про освіту».

Конструктивний рівень

1. Опрацювати документ Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей: Київ, 2018. – 40 с.

2. Заповнити таблицю.

Вид закладу	Особливості освітньо-виховної системи
Школа II-III ступеня	
Гімназія	
Ліцей	

Творчий рівень

1. Навести приклад освітньо-виховної системи загальноосвітнього закладу. Користуючись матеріалами сайтів різних загальноосвітніх навчальних закладів, виписати приклад освітньо-виховної системи конкретного загальноосвітнього навчального закладу.

Навчальний заклад

Суб’єктно_середовищний компонент (педагоги, учні, батьки, дорослі, що приймають участь у діяльності навчального закладу)

Ціннісно-орієнтаційний компонент (цілі, цінності, принципи діяльності, перспективи)

Функціонально-діяльнісний компонент (форми і методи роботи, спілкування, функції, керування);

Комунікативний компонент (відносини, внутрішні і зовнішні зв’язки);

Діагностико-результативний компонент (критерії ефективності, оцінка і аналіз функціонування)

Семінарське заняття №4

Тема: Проблеми формування компетентної особистості

Мета: сформувати у студентів розуміння поняття «духовна безпека особистості», «фізична безпека особистості», «булінг»; розвивати навички професійної компетентності здійснювати профілактичну роботу з учнями, батьками щодо неправомірної поведінки у взаємодії з оточуючими.

Професійна спрямованість: використання майбутніми вчителями знань та умінь організовувати виховну роботу з створення умов для гармонійного і всестороннього розвитку особистості школярів.

Основні поняття: духовна, фізична безпека особистості, профілактика булінгу.

План

I. Проведення тестового контролю.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття:

1. Суб'єкти виховного процесу. Особистість сучасного педагога. Школяр, його вікові особливості розвитку.

2. Сучасні виклики формування підростаючої компетентної особистості: зовнішні і внутрішні. Духовна і фізична безпека особистості.

3. Булінг в учнівському та педагогічному середовищі. Профілактична робота класного керівника щодо виникнення булінгу серед учнів.

III. Практична частина.

1. **Обговорення виховних ситуацій** щодо випадків булінгу в учнівському колективі.

2. **Проведення дискусії** на тему «Чому виникають ситуації булінгу в учнівському та педагогічному колективах»

IV. Підведення підсумків заняття.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, обговорення.

Рекомендована література

➤ Єфремова Г. Л. Шкільний булінг: специфіка та особливості прояву. Педагогічна майстерня. 2017. №8. С.14–19.

➤ Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л. Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібн. К.: Знання, 2012. 262 с.

➤ Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: навч.посіб. К.: Знання, 2008. 415 с.

➤ Пащенко М.І, Красноштан І.В. Педагогіка. К.:ЦУЛ, 2019. 228 с.

Індивідуальні завдання

Підготувати ситуацію, в якій наявний булінг серед учнівського колективу.

Підготувати ситуацію, в якій наявний булінг серед педагогічного колективу.

Питання по темі для самостійного вивчення

- Психологічні наслідки ситуації булінгу для особистості.

Питання для самоаналізу та самоперевірки

1. Учень і вчитель як суб'єкти виховного процесу.
2. Які фактори впливу на розвиток школяра?
3. Сутність поняття «булінг».
4. Які причини виникнення булінгу в учнівському колективі?
5. Які причини виникнення булінгу в педагогічному колективі?
6. Сутність профілактичної роботи щодо виникнення булінгу в шкільному колективі.

Виконати наступні завдання.

Аналітичний рівень

1. **Дати визначення.** Булінг – це....

Духовна безпека особистості – це...

2. **Вставити пропущені слова.**

Діалогічність – це налагодження _____ взаємодії та спілкування між учасниками _____ процесу; створення умов в освітньому _____ середовищі _____ для _____ налагодження _____; _____ узгоджене _____ проблем і досягнення виховних цілей.

Конструктивний рівень

1. **Заповнити таблицю**

Суб'єкти виховного процесу	Зміст профілактичної роботи класного керівника
Учні (весь клас)	
Індивідуальна робота з потенційною «жертвою» і «кривдником»	
Батьки	

Творчий рівень

Розробити план виховного заняття на тему «Попередження булінгу в учнівському колективі».

Семінарське заняття №5

Тема: Організаційно-педагогічна робота класного керівника. Планування роботи класного керівника

Мета: розкрити сутність понять «організаційно-педагогічна робота класного керівника», «педагогічна діагностика», сприяти формуванню у студентів умінь планувати та організовувати виховну діяльність у різних закладах середньої освіти; дослідити значення методичного інструментарію у роботі з учнями, вчителями-предметниками, батьками; розвивати у студентів творчий підхід до організації виховної діяльності.

Професійна спрямованість: використання отриманих знань і умінь для планування та організації виховної роботи з учнями і батьками.

Основні поняття: класний керівник, організаційно-педагогічна діяльність, планування виховної роботи.

План

I. Проведення тестового контролю.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття:

1. Педагогічна діагностика у роботі класного керівника.
2. Сутність планування роботи класного керівника (принципи, джерела, алгоритм, вимоги планування).
3. Види та структура планів виховної роботи.
4. Орієнтовна схема аналізу виховного заходу.

III. Практична частина.

1. **Кожному студенту скласти** орієнтовний план виховної роботи класного керівника на 1 семестр (клас на вибір).

2. **Провести обговорення** складених студентами планів виховної роботи.

IV. Підведення підсумків заняття.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, презентація.

Рекомендована література

- Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. *Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібн. К.: Знання, 2012. 262 с.*
- Мойсеюк Н.Є. *Педагогіка : навч. посіб. 5-е видання, доповнене та переробл. К., 2007. 656 с.*
- Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. *Теорія і методика виховання: навч.посіб. К.: Знання, 2008. 415 с.*
- Пащенко М.І, Красноштан І.В. *Педагогіка. К.:ЦУЛ, 2019. 228 с.*
- *Практикум з педагогіки / за заг. ред.проф. О.А. Дубасенюк. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2017. 546 с.*

Питання по темі для самостійного вивчення

•Труднощі планування виховної роботи класним керівником основної школи.

Питання для самоаналізу та самоперевірки

- 1.Розкрийте сутність планування виховної роботи.
2. Назвіть і дайте характеристику основним видам планів організаційно-педагогічної роботи класного керівника.
3. На основі підбраного зразку плану виховної роботи класного керівника проаналізуйте структуру, вимоги до планування.
4. З якими труднощами може стикнутися класний керівник при плануванні виховної роботи?
5. Чи необхідно залучати до планування виховної роботи учнів класу?

Виконати наступні завдання.

Аналітичний рівень

1. **Дати визначення.** Позакласна виховна робота – це ...
2. **Вставити пропущені слова.**

Позашкільна виховна робота – це педагогічно організована діяльність школярів у _____, яка здійснюється педагогами позашкільних _____ і спрямована на розвиток

Конструктивний рівень

1. **Навести приклад плану виховної роботи класного керівника.**

Користуючись методичними матеріалами, виберіть клас і місяць для якого складіть можливий варіант плану виховної роботи класного керівника.

Творчий рівень

1.**Розписати дії класного керівника** щодо організації і проведення виховного заходу «*Історична вікторина для учнів 7 класу*» за методикою КТС.

Тестові завдання

1. Які плани не відносяться до планів виховної роботи класного керівника:
а) оперативні, б) методичні, в) перспективні, г) календарні.
2. Планування роботи класного керівника – це:
а) усвідомлене, цілеспрямоване прогнозування цілей виховання й проектування шляхів їх досягнення;

б) прогнозування взаємодії школи з іншими соціальними інститутами виховання дітей;

в) визначення на основі індивідуального підходу перспектив розвитку індивідуальних потреб, інтересів, можливостей учнів,

г) вибір форм і методів роботи педагога з школярами.

3. Причиною низької результативності плану виховної роботи може бути:

а) різноманітність виховних дій, заходів;

б) перенасиченість плану;

в) цілеспрямованість плану виховної роботи;

г) врахування різних видів діяльності.

4. До основних видів планів виховної роботи класного керівника відносять:

а) методичні,

б) перспективні,

в) оперативні,

г) організаційні,

д) календарні.

5. До основних видів діяльності учнів у позаурочний час:

а) пізнавальна, суспільно-корисна, спортивна, художньо-естетична, дозвіллева;

б) розумова, виробнича, громадська;

в) інтелектуальна, спортивна, трудова, навчальна.

Семінарське заняття №6.

Тема: Розумове виховання школярів. Робота класного керівника по розвитку пізнавальних інтересів та формування наукового світогляду

Мета: сприяти засвоєнню студентами основних понять теми, ознайомити їх із чинниками впливу на розвиток пізнавальних інтересів школярів, формувати вміння студентів моделювати, конструювати, організовувати, відбирати оптимальні форми та методи роботи класного керівника з розвитку пізнавальних інтересів школярів з урахуванням конкретних умов освітньо-виховної системи навчального закладу і вікових особливостей учнів.

Професійна спрямованість: використання отриманих знань і умінь для організації виховної роботи з розумового виховання учнів.

Основні поняття: розумове виховання, розумовий (інтелектуальний) розвиток, пізнавальні інтереси, здібності, обдарованість, ціннісне ставлення до навчання.

План

I. Проведення тестового контролю.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття:

1. Мета, зміст, завдання розумового виховання школярів.
2. Сутність пізнавального інтересу. Фактори впливу на його формування.
3. Методика позакласної роботи класного керівника, спрямована на розвиток пізнавальних інтересів, критичного мислення, формування ціннісного ставлення до навчання.

III. Практична частина.

1. **Проведення фрагменту виховного заходу** з формування у школярів критичного мислення, пізнавальних інтересів, ціннісного ставлення до навчально-пізнавальної діяльності.

IV. Підведення підсумків заняття.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, обговорення, проведення фрагменту виховного заходу.

Рекомендована література

➤ Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. *Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібн. К.: Знання, 2012. 262 с.*

➤ Мойсеюк Н. Є. *Педагогіка : навч. посіб. 5-е видання, доповнене та переробл. К., 2007. 656 с.*

➤ Омеляненко В. Л., Кузьмінський А. І. *Теорія і методика виховання: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 415 с.*

➤ Пащенко М. І., Красноштан І. В. *Педагогіка. К.: ЦУЛ, 2019. 228 с.*

➤ *Практикум з педагогіки / за заг. ред. проф. О. А. Дубасенюк. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 546 с.*

☺ Питання по темі для самостійного вивчення:

- Національні українські традиції розумового виховання школярів.
- Вікові особливості інтелектуального розвитку школярів.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Порівняйте і розкрийте сутність понять «цікавість» і «пізнавальний інтерес».
2. Якими методами і засобами формується пізнавальний інтерес школярів?
3. Охарактеризуйте основні ефективні шляхи і форми роботи класного керівника по формуванню пізнавальних інтересів школярів.

Виконайте наступні завдання.

Аналітичний рівень

1. **Дати визначення.** Пізнавальний інтерес – це...

Цікавість – це

2. Вставити пропущені слова.

Розумове виховання – це _____ діяльність класного _____, яка спрямована на розвиток _____, пізнавальних _____, формування _____.

Конструктивний рівень

1. Виписати із праць Сухомлинського В.О. «Серце віддаю дітям», «Павлиська середня школа» 2-3 приклади організації форм розумового виховання школярів.

2. Розв'язати педагогічну задачу. Вчитель історії у своїй роботі з учнями 5 класу використовував таку методику: на кожному уроці зачитував приклади із усної народної творчості (загадки, життєві історії, перекази та ін.). Наприклад, на одному із уроків використав таке завдання. «У давні часи в широких українських степах неподалік одне від одного були два села – Правдуни і Брехуни. Жителі Правдунів завжди говорили правду, а жителі Брехунів – завжди брехали. Якби комусь із вас вдалося на машині часу потрапити в одне із цих сіл і ви могли поставити лише одне запитання до першого зустрічного місцевого жителя, з метою дізнатися в котре село ви потрапили, яким би було ваше питання?». Діти думали, підбираючи найбільш правильне запитання.

Яку проблему намагається розв'язати вчитель? Обґрунтуйте Вашу думку, спираючись на принципи виховання і розвитку особистості.

Творчий рівень

1. Розписати дії класного керівника під час організації і проведення виховного заходу «Квест для учнів 7 класу «Пам'ятні сторінки історії України» за методикою КТС.

Тестові завдання

1. До способів формування пізнавального інтересу належать:

- а) цікавість матеріалу;
- б) покарання;
- в) педагогічне доручення;
- г) навчальне навантаження.

2. Які з наведених принципів навчання характеризують теорію розвивального навчання:

а) здійснювати навчання на високому рівні труднощів, просуватися вперед швидким темпом, провідна роль практичних знань;

б) здійснювати навчання на високому рівні труднощів, просуватися вперед швидким темпом, провідна роль теоретичних знань, принцип усвідомленого засвоєння знань учнями;

в) здійснювати навчання на достатньому рівні труднощів, просуватися вперед повільним темпом, провідна роль практичних знань, принцип усвідомленого засвоєння знань учнями,

г) здійснювати навчання на достатньому рівні труднощів, просуватися вперед швидким темпом, провідна роль практичних знань.

3. Які з перерахованих засобів не формують пізнавальний інтерес:

а) проблемність викладання;

б) емоційність викладання;

в) негативна оцінка;

г) навчальні дискусії.

4. Властивість особистості, яка проявляється в активному, емоційному забарвленому ставленні до пізнання предметів, явищ навколишньої дійсності, видів діяльності, це: а) сприймання, б) пізнавальний інтерес, в) культура, г) навчання.

5. Які із наведених прислів'їв і приказок відображають важливість розумового виховання дітей:

а) голова без розуму, як ліхтар без свічки;

б) мораль чиста – краще всякого намиста;

в) дерево шанують, як добре родить, а людину – як добре робить;

г) де більше науки, там менше муки.

Семінарське заняття №7.

Тема: Моральне та естетичне виховання. Формування морально-духовних цінностей сучасних школярів

Мета: сприяти засвоєнню студентами основних понять змісту, форм і методів морального виховання; сформувати у студентів поняття про естетичну культуру, принципи і джерела естетичного виховання; ознайомити із діяльністю класного керівника із різних напрямів морального виховання; виробити у студентів уміння вибирати оптимальні методи впливу на школярів; розкрити особливості методики діяльності класного керівника з формування в учнів ціннісного ставлення до мистецтва.

Професійна спрямованість: використання отриманих знань і умінь для організації виховної роботи з морального та естетичного виховання учнів.

Основні поняття: мораль, моральне виховання, моральність, моральні почуття, моральна свідомість, моральні переконання, моральні звички, моральні оцінки, естетична культура, формування ціннісного ставлення до себе, людей, суспільства, мистецтва.

План

I. Проведення тестового контролю.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття:

1. Мета, завдання, зміст морального виховання. Основні напрями морального виховання.
2. Форми і методи роботи вчителя-вихователя з морального виховання.
3. Сутність, мета, завдання, принципи та джерела естетичного виховання.
4. Основні форми і методи естетичного виховання.

III. Практична частина.

Проведення фрагменту виховного заходу з морального та естетичного виховання школярів (формування ціннісного ставлення до себе, людей, сім'ї, мистецтва, країни).

IV. Підведення підсумків заняття.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, обговорення, проведення фрагменту виховного заходу (мікрОВикладання).

Рекомендована література

- Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. *Настільна книга класного керівника : навч.-метод. посібн. К.: Знання, 2012. 262 с.*
- Мойсеюк Н. Є. *Педагогіка : навч. посіб. 5-е видання, доповнене та переробл. К., 2007. 656 с.*
- Омеляненко В. Л., Кузьмінський А. І. *Теорія і методика виховання: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 415 с.*
- Пащенко М. І., Красноштан І. В. *Педагогіка. К.: ЦУЛ, 2019. 228 с.*
- *Практикум з педагогіки / за заг. ред. проф. О. А. Дубасенюк. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 546 с.*

☺ Питання по темі для самостійного вивчення:

- Національні українські традиції морального виховання школярів.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Дайте характеристику основним поняттям морального виховання : мораль, моральність, моральна свідомість, переконання, ідеали, моральні почуття та ін.
2. Чи можна виділити найважливіший напрям морального виховання школярів і чому?
3. У чому сутність естетичної культури, її структурних компонентів?
4. Що значить людина має естетичний смак?
5. Які естетичні ідеали актуально використовувати для сучасних школярів?
6. Охарактеризуйте основні ефективні форми і методи роботи класного керівника з морального виховання школярів.

Виконайте наступні завдання.

Аналітичний рівень

1. Дати визначення. Естетична культура особистості – це ...

2. Вставити пропущені слова. Моральне виховання – це _____ і систематичний вплив педагога на

вихованців з метою формування у них _____.

Конструктивний рівень

1. Проаналізуйте дві позиції щодо думки А. Макаренка про важливість виховання особистості в тому числі і морального.

А. Макаренко писав: «Насправді основи виховання закладаються до п'яти років, і те, що зробили до п'яти років, - це 90% усього виховного процесу, а далі триває обробка людини, але загалом ви починаєте вкушати ягоди, а цвіт, який ви доглядали, був до п'яти років».

А. А. Макаренко безперечно має рацію, Адже до п'яти років дитина в результаті соціального успадкування оволодіває значним пластом соціального досвіду: мовою, моральними нормами і правилами поведінки і т.п. У цей період формуються такі важливі якості як доброта, почуття, повага до людей, дбайливе ставлення до речей, охайність, працелюбність та ін.. А це складає надійний фундамент моральної культури особистості.

Б. А. Макаренко помиляється. Не можна штучно ділити життя вихованців на два періоди: до п'яти і після п'яти років. Адже другий пріор складає 10-12 років (до повноліття) , а на нього автор відводить лише 10% виховних впливів. Але ж основні якості формуються в другому періоді: світогляд, почуття дружби, любові, патріотизму, відповідальності та ін..

В. Ваша думка.

2. Заповніть таблицю. Запропонуйте виховні заходи у різних класах, які розв'язують поставлені завдання.

Основні завдання	виховні	Виховні заходи у 5-7 класах	Виховні заходи у 8-9 класах	Виховні заходи у 10-11 класах
Розширення знань учнів про кращі зразки вітчизняної культури (твори та діяльність письменників, художників композиторів, та ін.)		_____	_____	_____
		_____	_____	_____
		_____	_____	_____
		_____	_____	_____

Творчий рівень

1. Розписати дії класного керівника під час організації і проведення виховного заходу у 10 класі за **методикою КТС: диспут «Моральний ідеал сучасного старшокласника»**

Тестові завдання

1. Метою морального виховання є:

а) формування в особистості стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі;

б) розвиток тільки моральних почуттів в учнів, а саме гуманізму, гідності, сумління, обов'язку, відповідальності, принциповості, доброти, поваги до людей, милосердя;

в) формування позитивного морального досвіду самих дітей,

г) формування світогляду, поглядів, переконань, що базуються на основі прийнятої в суспільстві моралі.

2. Моральні переконання – це:

а) основна моральна настанова, яка визначає мету і напрям вчинків людини, правила, якими вона керується; б) корисні для суспільства, стійкі форми поведінки; в) сукупність норм поведінки людей, що регулює їх ставлення до суспільства, нації, колективу, г) система ідей, принципів, законів, норм і правил поведінки та діяльності, які прийняті в суспільстві.

3. Особистістю людина стає тільки тоді, коли: а) досягає вісімнадцятирічного віку; б) самостійно і свідомо керує своєю поведінкою; в) оволодіває певною професією, г) починає навчання у школі.

4. Моральні цінності – це: а) основні положення, якими керується людини у своєму житті; б) характеристики об'єктів і процесів, що мають найважливіше значення для людей; в) якості особистості, на які орієнтується людина.

5. Виберіть правильне, на вашу думку, визначення поняття «естетика»:

а) естетика – це наука про розвиток емоційної сфери людини;

б) естетика є наукою про особливості соціальної поведінки людини в житті, її ставлення до природи;

в) естетика - це наука, яка займається вивченням особливостей і закономірностей художньої творчості;

г) естетика – це наука про загальні закономірності художнього освоєння дійсності людиною, про суть і форми відображення дійсності й перетворення життя за законами краси, про роль мистецтва в розвитку.

6. У чому ви бачите значення фізики, математики, біології, хімії для естетичного виховання школярів? Виберіть правильну, на вашу думку, відповідь:

а) названі дисципліни не мають прямого відношення до естетичного виховання; вони сприяють лише розв'язання завдань розумового виховання, зокрема інтелектуального;

б) у процесі вивчення цих предметів можна широко використовувати зображувальні засоби, які відповідають вимогам естетики;

в) значення цих навчальних дисциплін в естетичному вихованні полягає в тому, що учні сприймають точність форм, природну симетрію, точність мислення;

г) провідне значення математики, хімії, біології, фізики в естетичному вихованні полягає в тому, що їх вивчення спрямоване на розвиток творчості у пізнавальній сфері, відкриття краси, гармонії у пізнанні природних явищ.

Семінарське заняття №8

Тема: Трудове виховання та профорієнтаційна робота

Мета: Ознайомити студентів з провідними поняттями системи трудової підготовки і профорієнтації та шляхами їх реалізації в сучасних умовах; сформувати вміння планувати, організовувати трудові справи, виробничу працю учнів та їх професійне самовизначення.

Професійна спрямованість: використання отриманих знань і умінь для організації виховної роботи з трудового виховання та професійної орієнтації школярів.

Основні поняття: трудове виховання, трудова освіта, економічне виховання, економічна освіта, профорієнтація, професійне самовизначення.

План

I. Проведення тестового контролю.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття:

1. Види праці. Мета, завдання та зміст трудового виховання.
2. Ефективні форми і методи трудового виховання.
3. Професійна орієнтація школярів. Співпраця вчителів, батьків і учнів щодо вибору професійної діяльності.

III. Практична частина.

Проведення фрагменту виховного заходу з формування ціннісного ставлення до праці, професійної орієнтації школярів .

IV. Підведення підсумків заняття.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, обговорення, проведення фрагменту виховного заходу з професійної орієнтації (мікрівикладання).

Рекомендована література

➤ Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. *Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посіб. К.: Знання, 2012. 262 с.*

➤ Мойсеюк Н.Є. *Педагогіка : навч. посіб. 5-е видання, доповнене та переробл. К.: Знання, 2007. 656 с.*

➤ Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 415 с.

➤ Пащенко М.І, Красноштан І.В. Педагогіка. К.:ЦУЛ, 2019. 228 с.

➤ Практикум з педагогіки / за заг. ред.проф. О.А. Дубасенюк . 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка,2017. 546 с..

☺ **Питання по темі для самостійного вивчення:**

- Національні традиції естетичного та трудового виховання школярів.
- Методики визначення професійної спрямованості старшокласників.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Сутність понять праця, самообслуговування, суспільно-корисна діяльність.

2. Розкрийте сутність основних принципів виховної роботи з трудового виховання.

3. Назвіть і дайте характеристику основним видам праці.

4. Яких педагогічних умов необхідно дотримуватися класному керівнику у роботі з трудового виховання школярів?

5. Охарактеризуйте ефективні форми і методи профорієнтаційної роботи з школярами.

Виконайте наступні завдання.

Аналітичний рівень

1. Дати визначення. Праця – це

2. Вставити пропущені слова. Профорієнтаційна робота класного керівника – це _____ діяльність педагога, що передбачає _____ учневі у _____.

Конструктивний рівень

1. **Заповнити таблицю.** Запропонуйте виховні заходи у різних класах, які розв'язують поставлені завдання.

Основні виховні завдання	Виховні заходи у 5-7 класах	Виховні заходи у 8-9 класах	Виховні заходи у 10-11 класах
1. Формування професійного самовизначення учнів	_____ _____ _____	_____ _____ _____	_____ _____ _____
2. Формування в учнів творчого самовираження через результати роботи улюбленої справи (хоббі).	_____ _____ _____	_____ _____ _____	_____ _____ _____

Творчий рівень

Розписати дії класного керівника під час організації і проведення виховного заходу – **етичної бесіди** у 7 класі за **методикою КТС «Праця і життя людини»**.

Тестові завдання

1. До різних видів праці відносять: а) навчальна, суспільно-корисна; б) розумова, фізична, побутове самообслуговування; в) інтелектуальна, фізична, виробнича; г) навчальна, суспільно-корисна, виробнича, побутове самообслуговування.

2. Профорієнтація – це:

а) цілеспрямований, організований систематичний педагогічний процес залучення і стимуляції школярів до різноманітних видів праці з метою формування певних виробничих знань, умінь, навичок, розвитку творчого мислення, інтелекту, працьовитості, усвідомлення необхідності праці як основи життєдіяльності кожної людини;

б) науково обґрунтована система соціально-економічних, психологічних, виробничо-технічних та індивідуальних заходів, спрямованих на надання допомоги учням у професійному самовизначенні згідно з особистими здібностями, можливостями, покликанням і потребами суспільства;

в) систематичний, цілеспрямований, організований вплив з метою формування в учнів економічних знань, умінь, навичок, потреб, інтересів, стилю мислення, які відповідають нормам господарювання і принципам моралі,

г) галузь педагогічної науки, що має метою дослідження змісту і методів управління шкільною справою, розкриття особливостей системи керівництва школою, організації її роботи.

3. Економічне виховання – це:

а) процес вивчення школярами економіки;

б) участь у різноманітних видах праці;

в) формування економічної культури учнів;

г) формування у школярів розвинутого почуття прекрасного.

4. Виберіть із наведених положень ті, які відносяться до принципів трудового виховання.

А) різноманітність видів праці.

Б) єдність трудового виховання і загального розвитку.

В) посиленість трудової діяльності з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей вихованців.

Г) творчий характер праці.

5. Система знань, умінь, навичок, потреб, інтересів, стилю мислення, які відповідають нормам господарювання і принципам моралі - це: а) праця, б) економічне виховання, в) профорієнтація, г) естетика.

Семінарське заняття №9

Тема: Фізичне виховання. Формування здоров'язбережувальної компетентності сучасних школярів

Мета: Ознайомити студентів з поняттями «фізичне виховання», «здоровий спосіб життя», «психічне, духовне, фізичне здоров'я», «здоров'язбережувальні технології»; сформуванню умінь планувати, організовувати виховну роботу з формування у школярів бажання й потребу піклуватися про своє здоров'я, дотримуватися навичок здорового способу життя; формувати здоров'язбережувальну компетентність.

Професійна спрямованість: використання отриманих знань і умінь для організації виховної роботи з фізичного виховання школярів.

Основні поняття: фізичне виховання, психічне здоров'я, соціальне здоров'я, фізичне здоров'я, здоровий спосіб життя, здоров'язбережувальні технології, здоров'язбережувальна компетентність.

План

I. Проведення тестового контролю.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття:

1. Психічне, соціальне, фізичне здоров'я людини. Мета та завдання фізичного виховання.
2. Сутнісна характеристика здоров'язбережувальних технологій у роботі класного керівника.
3. Співпраця класного керівника з батьками та колегами-фахівцями у галузі фізичного виховання школярів.

III. Практична частина.

Проведення фрагменту виховного заходу з формування ціннісного ставлення до власного здоров'я школярів, розвитку їх здоров'язбережувальної компетентності.

IV. Підведення підсумків заняття.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, обговорення, проведення фрагменту виховного заходу з фізичного виховання (мікрОВикладання).

Рекомендована література

- Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. *Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посіб.* К.: Знання, 2012. 262 с.
- Мойсеюк Н.Є. *Педагогіка : навч. посіб.* 5-е видання, доповнене та переробл. К.: Знання, 2007. 656 с.
- Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. *Теорія і методика виховання: навч. посіб.* К.: Знання, 2008. 415 с.
- Пащенко М.І, Красноштан І.В. *Педагогіка.* К.:ЦУЛ, 2019. 228 с.

➤ *Практикум з педагогіки / за заг. ред.проф. О.А. Дубасенюк . 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка,2017. 546 с.*

☺ **Питання по темі для самостійного вивчення:**

- Національні традиції фізичного виховання школярів.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Сутність понять фізичне виховання, психічне здоров'я, соціальне здоров'я, фізичне здоров'я, здоровий спосіб життя.
2. Чим відрізняються поняття здоров'язбережувальні технології і здоров'язбережувальна компетентність?
3. Яке значення має дотримання режиму праці і відпочинку?
4. Які ефективні методи збереження і підтримки фізичного і психічного здоров'я школяра?
5. Яка система роботи класного керівника щодо профілактики шкідливих звичок школярів?

Виконайте наступні завдання.

Аналітичний рівень

1. Дати визначення. Здоров'я – це...

2. Вставити пропущені слова. Здоров'язбережувальна компетентність — це здатність людини _____ життєдіяльність у спосіб, сприятливий для здоров'я і безпеки самої _____ та її _____.

Конструктивний рівень

2. Заповнити таблицю. Запропонуйте виховні заходи у різних класах, які розв'язують поставлені завдання.

Основні виховні завдання	Виховні заходи у 5-7 класах	Виховні заходи у 8-9 класах	Виховні заходи у 10-11 класах
Формування здорового способу життя	_____	_____	_____
	_____	_____	_____
	_____	_____	_____
	_____	_____	_____

Творчий рівень

1. Розписати дії класного керівника під час організації і проведення виховного заходу у 9 класі за методикою КТС бесіда-тренінг «Вчимося володіти собою».

Семінарське заняття №10

Тема: Основи виховання особистості у сучасній сім'ї. Педагогіка партнерства у роботі класного керівника

Мета: ознайомити студентів з особливостями сучасної української сім'ї, висвітлити наукові засади сімейного виховання, сформувати у студентів уміння взаємодіяти з сім'ями різних типів у виховній роботі, використовувати різні форми і методи роботи з батьками на засадах педагогіки партнерства.

Професійна спрямованість: використання отриманих знань і умінь для організації виховної роботи з учнями та їх батьками.

Основні поняття: сімейне виховання, педагогіка партнерства, педагогічна культура батьків, індивідуальна робота класного керівника.

План

I. Проведення тестового контролю.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття:

1. Сутність сімейного виховання. Завдання і зміст сімейного виховання.
2. Особливості виховання дітей у різних сім'ях.
3. Форми і методи спільної виховної діяльності класного керівника і сім'ї на засадах педагогіки партнерства.
4. Індивідуальна робота класного керівника з батьками.

III. Практична частина.

Обговорення фрагментів педагогічної взаємодії класного керівника з батьками (на прикладі реальних ситуацій).

IV. Підведення підсумків заняття.

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, обговорення, проведення батьківських зборів (мікрОВикладання).

Обрані методи: розповідь, проблемні ситуації, обговорення.

Рекомендована література

- *Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. К.: Літера ЛТД, 2018. 160 с.*
- *Омелянко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 415 с.*
- *Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посіб. К.: Каравелла, 2007. 576 с.*
- *Пащенко М.І, Красноштан І.В. Педагогіка. К.:ЦУЛ, 2019. 228 с.*
- *Практикум з педагогіки / за заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2017. 546 с.*

☺ Питання по темі для самостійного вивчення:

- Характеристика сімей різного типу і особливості роботи вчителя з такими сім'ями. .
- Особливості авторитету батьків у розвитку особистості школяра.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Чи залежить сімейне виховання від типу сім'ї? Обґрунтуйте.
2. З якими проблемами у вихованні дітей стикаються батьки у сучасних сім'ях?
3. Назвіть і охарактеризуйте основні типові помилки сімейного виховання.
4. Охарактеризуйте різні види роботи класного керівника з батьками.
5. Які педагогічні умови повинен враховувати вчитель при організації індивідуальної роботи з батьками?

Виконайте наступні завдання.

Аналітичний рівень

1. Дати визначення. Сімейне виховання – це

2. Вставити пропущені слова.

Індивідуальна _____ робота _____ класного керівника – це _____ взаємодія вихователя з вихованцем на основі вивчення й урахування _____, що спрямована на його _____ розвиток.

Конструктивний рівень

1. Заповніть таблицю

Дата	Тематика та основні питання для обговорення на батьківських зборах у 5 класі	Тематика та основні питання для обговорення на батьківських зборах у 9 класі
Жовтень		

2. Розв'язати педагогічну задачу.

В 5 класі з'явилася нова учениця Катерина Р. Жила вона з мамою та двома меншими братиками. Батько не жив із сім'єю. Мама мало турбувалася про дочку. Тому вона часто запізнювалася на перший урок, приходила неохайна. З учнями дівчинка майже не спілкувалася, погано вчилася. *Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Яка проблема виникла? Сплануйте виховні дії класного керівника.*

Творчий рівень.

Розписати дії класного керівника під час організації і проведення **батьківських зборів** у 10 класі на тему «**Вибір дитиною майбутньої професії**».

Тестові завдання

1. Типовими помилками сімейного виховання є :

- а) контроль поведінки дитини;
- б) спільність думок членів сім'ї щодо проблем виховання;
- в) гіперопіка дитини;
- г) постановка вимог до дитини.

2. До колективних форм роботи з батьками належать:

- а) засідання батьківського комітету;
- б) індивідуальні консультації;
- в) відвідування учнів вдома;
- г) класні батьківські збори.

3. Відмінні особливості окремої особи, групи чи організації, завдяки яким вони заслуговують на довіру і можуть завдяки цьому здійснювати вплив на погляди і поведінку інших людей у будь-якій галузі життя – це: а) пізнавальний інтерес, б) характер, в) авторитет, г) поведінка.

4. До основних функцій сім'ї відносять: а) економічна; б) інформаційна, в) виховна, г) репродуктивна, д) консультаційна.

5. Завдання батьківського комітету: а) допомагати вчителю в організації ремонтних робіт у класі; б) організація взаємодії з класним керівником та педагогічним колективом з метою сприяння у створенні сприятливих умов для проведення навчально-виховної роботи з учнями; в) сприяти єдності виховних впливів школи і сім'ї на вихованців, г) сприяти підвищенню авторитету вчителів та батьків учнів.

Рекомендації до організації самостійної роботи

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- ✓ підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- ✓ виконання практичних завдань до семінарських занять;
- ✓ конспектування першоджерел;
- ✓ підготовка та проведення практичних занять у ролі вчителя;
- ✓ підготовка рефератів;
- ✓ виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- ✓ підготовка до підсумкових модульних робіт;
- ✓ підготовка до заліку, екзамену.

Підготовка теоретичних питань до семінарських занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки

- Визначте **питання** для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).

- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або інтернет-ресурсі) **джерела**, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).

- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.

- Прочитайте ці розділи.

- Складіть **план** (простий або складний) відповіді на кожне питання.

- Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.

- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал **пов'язаний з іншими** питаннями теми.

- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий **конспект**, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.

- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися до викладача на **консультації**.

- Перевірте, як Ви **засвоїли** опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на **тестові питання** до теми та питання **для самоаналізу та самоперевірки**.

Конспектування першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми із використанням досвіду видатних педагогів. Для конспектування можуть пропонуватися праці видатних педагогів, державні

документи, статті з фахових психолого-педагогічних журналів, розділи монографій або посібників.

Алгоритм підготовки

- **Прочитайте** запропоноване джерело.
- Правильно оформіть **бібліографію** першоджерела (вказіть автора, назву, вихідні дані).
- Складіть опорний **план** (простий або складний).
- Для кожного пункту плану виділіть **основні положення досвіду педагога або погляди на вирішення проблеми**, яка висвітлюється у першоджерелі.
- Оформіть прочитаний текст у вигляді **тез або анотації**, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці тощо.
- Особливу увагу зверніть на конспектування таких праць видатних педагогів як: «Серце віддаю дітям» В.О.Сухомлинського, «Педагогічна поема» А.С.Макаренка. Стиль написання цих творів є художньо-публіцистичним, тому, конспектуючи, використовуйте не тільки цитати із тексту, а й власні узагальнення та висновки.

Підготовка та проведення практичного заняття (в ролі вчителя) має на меті формування у студентів практико-орієнтованих професійно спрямованих умінь та навичок організації навчально-виховного процесу.

Алгоритм підготовки

- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі) або в інтернет-ресурсах **джерела**, зазначені у списку обов'язкової основної та додаткової літератури до заняття. Опрацюйте теоретичний матеріал означеної теми.
- Складіть **план-конспект** заняття, користуючись загальним планом проведення семінарського заняття.
- До кожного із визначених етапів заняття виберіть **форму** та **методи** проведення (це може бути індивідуальна, парна або групова). З метою ефективного й оптимального проведення заняття поєднуйте індивідуальні та групові форми й методи роботи.
- Для якісної перевірки знань та умінь студентів підготуйте **схеми, таблиці, кросворди, тести**, які б носили проблемний характер, а не пряме відтворення знань.
- **Обов'язково** із розробленим **планом-конспектом** семінарського заняття Вам необхідно звернутися до **Вашого викладача для узгодження та консультації**.

Підготовка огляду преси передбачає вибір одного періодичного педагогічного видання, його аналіз та характеристику. Для огляду пропонуються

різні видання: педагогічні газети, журнали, збірники наукових праць. Це можуть бути друковані або інтернет-ресурсні видання.

Алгоритм підготовки

Підберіть у **бібліотеці університету** (читальному залі) або в інтернет-джерелах педагогічне видання (журнал, газета, сайт), проаналізуйте та напишіть стислу характеристику, яка включає наступні пункти:

- Назва **видання**, рік заснування, видавництво;
- Коротка **характеристика** рубрик (постійних та змінних);
- Короткий **виклад** однієї статті, яка найбільш вас зацікавила і пов'язана із темою заняття;
- Висновок про **користь даного видання** для майбутніх учителів вашої спеціальності.

Підготовка та проведення фрагменту виховного заходу має на меті формування у студентів практико-орієнтованих професійно спрямованих умінь та навичок організації та здійснення виховної роботи класного керівника.

Алгоритм підготовки

• Виберіть напрям виховної роботи класного керівника та визначте **тему** виховного заходу для школярів 5-9 класів, який відповідав би певному віку школярів, їх інтересам.

• Підберіть у бібліотеці університету (читальному залі) або в інтернет-ресурсах **джерела** для складання сценарію виховного заходу. Це можуть бути журнали «Виховна робота у школі», «Класному керівнику. Усе для роботи», «Позакласний час», «Завуч» та ін.

• Складіть **план-сценарій**, який передбачав би залучення майже всіх студентів групи.

• Продумайте **наочність**, яку можна використати, музичний супровід, та можливості її застосування на занятті. Можете залучати при цьому своїх однокласників. Сценарій повинен містити: тему, мету (пізнавальну, виховну, розвивальну), обладнання, опис етапу підготовки, хід виховного заходу і висновок.

• Підготуйтеся до проведення фрагменту виховного заходу під час семінарського заняття, тривалістю не більше **7-10 хв.**

• Підготуйтеся до **самоаналізу** фрагменту виховного заходу та обговорення методики після його проведення на семінарському занятті.

• **Обов'язково** із розробленим планом-конспектом фрагменту виховного заходу необхідно звернутися до Вашого викладача **для узгодження та консультації.**

Підготовка рефератів передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у переліку тем рефератів.

Алгоритм підготовки

- Ознайомтеся з вимогами до написання реферату.
- Підберіть **літературу** (у бібліотеці університету або з інтернет-ресурсів), у якій розкривається тема реферату. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Складіть **план** реферату.
- Опрацюйте **наукові джерела** (монографії, статті, посібники, підручники тощо), користуючись порадами до конспектування першоджерел.
- **Систематизуйте** та узагальніть опрацьований матеріал відповідно до плану реферату.
- Дайте **власний** критичний **аналіз** та **оцінку** висвітленої проблеми.
- Оформіть реферат відповідно до **вимог**.
- На основі реферату підготуйте **усну доповідь** на семінарське заняття.

Підготовка до контрольної модульної роботи (КМР) має на меті узагальнення, систематизацію знань та актуалізацію сформованих професійно спрямованих умінь та навичок з окремого модуля і перевірку рівня їх сформованості.

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з **переліком питань та завдань** до КМР.
- Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову **літературу**, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в кінці інструктивно-методичних матеріалів).
- Перегляньте **зміст** кожного питання, користуючись власними конспектами, підручниками, посібниками.
- Визначте ваш **рівень знань** з кожного питання та відкоригуйте їх відповідно до загальної інформації.
- Визначте питання, які потребують **ретельнішої підготовки** (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань різного рівня складності.
- Для самоперевірки дайте відповідь на питання для самоперевірки та виконайте практичне завдання.

Підготовка до підсумкової модульної роботи (ПМР) та заліку/екзамену має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому і перевірки рівня їх засвоєння здобувачами освіти.

Алгоритм виконання

• Ознайомтеся з **переліком питань та завдань** до ПМР, заліку або екзамену.

• Підберіть **підручники**, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в робочій програмі або інструктивно-методичних матеріалах). Користуйтеся різними джерелами для більш ефективного узагальнення знань.

• Перегляньте **зміст кожного питання**, користуючись власними конспектами підручниками або посібниками.

• Визначте **рівень сформованості ваших знань** з кожного питання.

• Визначте питання, які потребують **ретьельнішої підготовки** (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до семінарських занять.

• Для **самоперевірки** перекажіть теоретичні питання, дайте відповіді на питання для самоперевірки, що подаються до кожної теми.

Примітка: якщо Ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися **за консультацією до викладача**. Час проведення консультацій зазначений у «Графіку проведення консультацій викладачів» (**кафедра професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління, каб.№307, навч. корпус №1**).

Види діяльності студентів, що підлягають оцінюванню

Теоретичний блок

1. Відвідування лекцій і ведення конспекту лекцій.
2. Участь у проведенні лекцій на рівні відповідей на проблемні запитання, виконання індивідуальних та групових завдань дослідницького характеру.

Практичний блок.

1. Ведення зошита для семінарських занять.
2. Письмовий контроль (експрес-контроль – тестові завдання).
3. Усний контроль – відповідь на питання за планом семінарського заняття.
4. Виконання практичних та індивідуальних завдань різного рівня складності.

Самостійна робота

1. Ведення конспектів першоджерел, підготовка індивідуальних завдань.
2. Опрацювання питань для самостійного вивчення по темі курсу.

Науково-дослідна робота студентів

1. Науково-дослідна робота у проблемних групах та гуртках.
2. Підготовка та написання наукових статей, реферативних робіт.

3. Участь у науково-практичних студентських конференціях.

Групова робота

1. Підготовка і проведення семінарського заняття; підготовка матеріалів за визначеною темою (ведучі), участь у груповому проєкті.

Контрольно-оцінювальний блок

Методи контролю успішності навчання: поточний тестовий контроль, усне опитування, індивідуальні завдання; проведення фрагментів виховних заходів; усна та письмова перевірка рівня засвоєння тем, винесених на самостійне опрацювання, екзамен.

Допуск до екзамену:

1. Опрацювати державні документи, що регулюють організацію і здійснення виховної роботи в закладах загальної середньої освіти та законспектувати: **«Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів»** (2011 р.), **Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей.**

2. Скласти план виховної роботи класного керівника закладу середньої освіти на 1 семестр для учнів 5-9 класів (клас на вибір).

3. Підготувати **виховний проєкт** для школярів 5-9 класів з вибраного напрямку виховання (*морального, розумового, естетичного, фізичного тощо*).

4. Опрацювати всі теми семінарських занять, виконати не менше 2-ох індивідуальних завдань.

5. Написати підсумкову контрольну роботу із результатом від 61 до 100 балів.

Перевіряється: конспект лекцій, конспект першоджерел, відповіді на заняттях, опрацювання тем для самостійного вивчення.

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти Критерії оцінювання на семінарських заняттях

Письмовий контроль: (10 тестовий завдань max 20 балів)	Низький рівень 0-12 балів	
	Середній рівень 13-18 балів	
	Достатній рівень 19-20 балів	
Усний контроль: відповідь на основне питання за планом	Низький рівень 0-20	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Визначення неправильні, містять значні помилки. Відповідь неповна, виявляється часткове застосування теоретичних положень у практичній діяльності вчителя.
	Середній рівень 21-32	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Визначення поняття подається з незначними помилками, теоретичні положення застосовуються у

заняття та додаткове проблемне питання max 40 балів		практичній діяльності вчителя по аналогії без обґрунтування і доведень
	Достатній рівень 33-38	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Визначення поняття правильне, виявляє стандартне застосування теоретичних положень на практиці, без творчого власного обґрунтування.
	Високий рівень 39-40	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Визначення поняття подається правильно, із власною інтерпретацією і доповненням власних аргументів та положень.
Доповнення max 15 балів		
Виконання індивідуальних завдань max 40 балів	Низький рівень 0-15	Виконання завдання обмежується короткою не логічною розповіддю без прикладів та висновків, без відриву від конспекту.
	Середній рівень 21-32	Виконання завдання характеризується логічною розповіддю, що розкриває досліджувану проблему, із наведенням прикладів, але без ґрунтовних висновків та узагальнень, з безпосередньою опорою на конспект.
	Достатній рівень 33-38	Виконання завдання характеризується логічною та послідовною розповіддю, із наведенням прикладів, вільним володінням матеріалом, із необхідними висновками, але з деякими помилками та утрудненнями при відповіді на уточнюючі питання, без власних аргументів та узагальнень.
	Високий рівень 39-40	Виконання завдання характеризується логічною та послідовною розповіддю, із використанням прикладів, власних висновків і узагальнень, вільним володінням матеріалом; ґрунтовною відповіддю на додаткові та уточнюючі питання.
Підготовка і проведення семінарського заняття (ведучі) max 100 балів	0-35 балів	Проведення заняття не зараховується.
	Низький рівень 36-60 балів	Не визначалася мета, завдання заняття, тестові питання складені некоректно, опитування проводилося стандартно, не залучалася основна частина студентів, не використовувався дидактичний матеріал, не обґрунтовувалося оцінювання відповідей студентів, не проведені всі етапи заняття.
	Середній рівень 60-73	Визначена тема, мета, завдання заняття, письмове та усне опитування студентів проводилося стандартно, складені тестові завдання містили неточності, не завжди ставилися проблемні питання для уточнення відповідей студентів, мало залучалися до роботи студенти групи, застосовувалися одноманітні методи роботи із

		студентами, дидактичний матеріал був не яскравий і мало застосовувався на занятті, при оцінюванні студентів допускалися певні неточності.
	Достатній рівень 74-89	Чітко визначена тема, мета, завдання заняття, використані різні методи опитування студентів, складено тестові завдання для письмового контролю, правильно підібрані проблемні питання для уточнення відповідей студентів, але мало залучалися до роботи студенти групи, застосовувалися одноманітні методи роботи із студентами, дидактичний матеріал був не яскравий і мало застосовувався на занятті, при оцінюванні студентів допускалися певні неточності.
	Високий рівень 90-100	Чітко і логічно визначена тема, мета, завдання заняття, використані різні методи опитування студентів, коректно складено тестові завдання для письмового контролю, правильно підібрані проблемні питання для уточнення відповідей студентів, до роботи залучалися всі студенти групи, цікавий та яскравий використаний дидактичний матеріал, чітко і послідовно проведено всі етапи заняття, зроблені висновки, правильно проведено оцінювання студентів.

Шкала підсумкового оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за університетською шкалою		Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
Екзамен	Залік		Оцінка	Пояснення
<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>	90-100	A	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
<i>Добре</i>		82-89	B	вище середнього рівня з кількома помилками
		74-81	C	в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок
		<i>Задовільно</i>	64-73	D
60-63			E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
<i>Незадовільно</i>	<i>Незараховано</i>	35-59	FX	з можливістю повторного складання
		1-34	F	з обов'язковим повторним курсом

Зразок підсумкової модульної роботи та критерії її оцінювання Завдання підсумкової модульної роботи з педагогіки (Модуль II “Теорія виховання“)

Варіант 1.

Теоретичні завдання

1. Дати визначення поняття “пізнавальний інтерес”.
2. Охарактеризувати основні форми роботи класного керівника з батьками.
3. Скласти перелік виховних заходів з естетичного виховання для учнів 10 класу.

Тестові завдання(обрати відповіді, які, на Вашу думку, найбільш правильні).

1. В організаційно-педагогічній діяльності класного керівника закладу середньої освіти виокремлюють такі напрями:

- а) робота з класом;
- б) робота з неформальними колективами;
- в) робота вчителями-предметниками;
- г) робота з батьками і громадкістю.

2. Професіограма вчителя – це:

- а) набір особистісних якостей необхідних вчителю;
- б) система вимог, що визначає професія вчителя до фахівця;
- в) якості, за браком яких людини не може бути вчителем.

3. Стійкі, повторювані, об’єктивно існуючі суттєві зв’язки між елементами виховного процесу, реалізація яких сприяє забезпеченню ефективності розвитку особистості – це:

- а) зміст виховання;
- б) мета виховання;
- в) закономірності виховання.

Професійно спрямоване завдання.

Скласти план класних батьківських зборів для 9 класу, які проводяться в кінці 1 семестру.

Критерії оцінювання підсумкової модульної роботи

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
Тестове	5 бал	Правильна відповідь на тестове завдання.
	0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.
Максимальна кількість балів	15 балів	

Теоретичне (дати визначення поняття і розкрити сутність певного положення)	0-15 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Визначення термінів неправильні, містять значні помилки. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
	16-25 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Визначення поняття подається з незначними помилками. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
	26-35 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Визначення поняття правильне, шаблонне. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	36-40 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Визначення поняття подається правильно, із власною інтерпретацією і доповненням. Відповідь стилістично та граматично правильна.
Максимальна кількість балів	40 балів	
Професійно спрямоване (на виявлення професійно-педагогічних умінь)	0-20 балів	Відповідь неповна, виявляється часткове застосування теоретичних положень у практичній діяльності вчителя, низький рівень конструктивних та проектувальних умінь. Робота містить значні змістові, граматичні та стилістичні помилки.
	21-30	Завдання виконане шаблонно, теоретичні положення застосовуються у практичній діяльності вчителя по аналогії без обґрунтування і доведень; професійно-педагогічні уміння на середньому рівні, допущені незначні граматичні та стилістичні помилки.
	31-40	Виконане завдання виявляє стандартне застосування теоретичних положень на практиці, не виявлено творчого розв'язку, достатній рівень професійно-педагогічних умінь. Завдання написано стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
	41-45	Творче застосування теоретичного матеріалу при виконанні завдання із застосуванням власних аргументів та положень; професійно-педагогічні уміння сформовані

		на високому рівні. Завдання написане стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів та понять.
Максимальна кількість балів	45 балів	
Всього	100 балів	

Питання до екзамену

1. Поняття «особистість», фактори розвитку та вікова періодизація школяра.
2. Державні документи, що регулюють організацію і здійснення виховної роботи в навчальних закладах.
3. Сутність процесу виховання, його специфіка, структурні елементи, рушійні сили.
4. Принципи виховання як відображення закономірностей виховного процесу та їх характеристика.
5. Проблеми виховання сучасних школярів. Булінг в учнівському колективі.
6. Поняття про методи, прийоми та засоби виховання. Класифікація методів виховання.
7. Методи формування свідомості особистості.
8. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки.
9. Методи стимулювання та корекції діяльності й поведінки особистості.
10. Методи контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні.
11. Освітньо-виховна система закладів освіти.
12. Педагогічна діагностика у виховній роботі.
13. Планування виховної роботи педагога.
14. Принципи, джерела планування виховної роботи. Види планів. Вимоги до плану виховної роботи.
15. Основні орієнтири виховання школярів 1-11 класів (2011 р.).
16. Патріотичне виховання. Організація виховної роботи класного керівника з цього напрямку.
17. Розумове виховання. Організація виховної роботи класного керівника з цього напрямку.
18. Моральне виховання. Організація виховної роботи класного керівника з цього напрямку.
19. Правове виховання. Організація виховної роботи класного керівника з цього напрямку.
20. Естетичне виховання. Організація виховної роботи класного керівника з цього напрямку.
21. Фізичне виховання. Організація виховної роботи класного керівника з цього напрямку.
22. Екологічне виховання. Організація виховної роботи класного керівника з цього напрямку.

23. Трудове виховання. Організація виховної роботи класного керівника з цього напрямку.
24. Сімейне виховання.
25. Партнерська співпраця педагога з батьками.
26. Основні форми організації виховної роботи.
27. Педагогічні основи виховної діяльності громадських організацій дітей, підлітків і дорослих.
28. Сучасна молодіжна субкультура, її вплив на формування особистості.
29. Основні виховні технології.
30. Розвиток професійної компетентності педагога для успішної організації виховної роботи.

Рекомендована література

Основна:

1. Бех, І. Д., Чорна, К. І., Журба, К. О., Киричок, В. А., Шкільна, І. М., Коновець, С. В. Виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості в позакласній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів. (Монографія). Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. – Електронний ресурс – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/704955/>.
2. Волкова, Н. П. Педагогіка : посібник / Н. П. Волкова, 4-е вид. – К. : Академвидав, 2012. – 616 с.
3. Кузьмінський А. І. Настільна книга класного керівника: [навч.-метод. посібн.] / А. І. Кузьмінський, С. В. Омеляненко. – К.: Знання, 2012. – 262 с.
4. Кучерявий О.Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти : навчальний посібник / О.Г. Кучерявий. -К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. –440 с.
5. Ковальчук В.А. Освітньо-виховні системи загальноосвітніх закладів: навч.-метод. пос. – Житомир, 2016. – 120 с.
6. Нова українська школа / Концептуальні засади реформування середньої школи. Кол-в авторів: Гриневич Л., Елькін О., Калашнікова С., Кобернік І., Ковтунець В. та ін. – К., 2016. – 33с.
7. Пащенко М.І, Красноштан І.В. Педагогіка. – К.:ЦУЛ, 2019. – 228 с.
8. Практикум з педагогіки / за заг. ред.проф. О.А. Дубасенюк – 3-тє вид., доп. і перероб.. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2017. – 546 с.
9. Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології : навч. посібник / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – 224 с.

Додаткова:

1. Аймедов К.В. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник / К.В. Аймедов, В.В. Бабієнко, В.А. Бабієнко, В.В. Сторож. — К.: Видавничий Дім “Слово”, 2014. — 352 с.

2. Бех, І.Д. Виховання особистості : підручник / І. Д. Бех. - К. : Либідь, 2008. – 848 с.
3. Конвенція про права дитини. Виховна робота в закладах освіти України. – Випуск II. – К., 2008. – 210 с.
4. Кузьмінський А. І. Настільна книга класного керівника: [навч.-метод. посібн.] / А. І. Кузьмінський, С. В. Омеляненко. – К.: Знання, 2012. – 262 с.
5. Кучерявий О.Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти : навчальний посібник / О.Г. Кучерявий. – К. : Видавничий Дім “Слово”, 2014. – 440 с.
6. Лісовець О. В. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України [навч.-метод. посібн.] / О.В.Лісовець. – К.: Академія, 2011. – 256 с.
7. Лист МОН від 16.07.2021 № 1/9-362 «Деякі питання організації виховного процесу у 2021/2022 н. р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок» – Режим доступу до ресурсу: <https://imzo.gov.ua/2021/07/19/lyst-mon-vid-16-07-2021-1-9-362/>
8. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи / Наказ МОН України від 23.03.2018 р. №283 : mon.gov.ua
9. Омеляненко В.Л. Теорія і методика виховання: навч.посіб. / Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. – К.: Знання, 2008. – 415 с.
10. Основи педагогічної майстерності / За ред. І.А.Зязюна. – К., 2008. – 338с.
11. Паламарчук, В.Ф. Першооснови педагогічної інноватики. Київ: Знання України, т. 1.- 2006. – 126 с.
12. Педагогіка: практикум: навч. посіб. / Г. Х. Яворська, О. П. Ноздрова ; за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Г. Х. Яворської. – Одеса : Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2014. – 169 с.
13. Пехота, О.М. Індивідуальність учителя: теорія і практика: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон.-2009.-212с.
14. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей: Київ, 2018. – 40 с.
15. Супрун М. О. Педагогіка: Підручник для духовних і світських закладів освіти / М. О. Супрун. – К.: КДА, 2018. – 400 с.
16. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи // Вибр. Твори: В 5 т. – К., 1977. Т 4. – С. 393-624
17. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю //Вибрані твори у 5-ти т. - К., 1976.- Т.2.-С. 419-656.

Навчально-методичне видання

Ковальчук Валентина Антонівна

Методичні рекомендації

Надруковано з оригінал-макету автора